ТЕАТЪРЪТ В ЗАНИМАНИЯ ПО ИНТЕРЕСИ - ПЪРВИ КЛАС

Донка Димова Димова

СУ „Христо Ботев“, гр. Айтос

THE THEATER IN INTERESTS - FIRST CLASS

Donka Dimova Dimova

SU „Hristo Botev“, town Aytos

Abstract: *This work presents a successful practice in teaching in the Interest Activities classes of first grade students. The application of puppet theater and dramatization in the classes is considered as an artistic process in which habits of listening with understanding, development of expressive speech, critical thinking and acquaintance with cultural norms in communication in the Bulgarian language are formed, transformed into a joint theatrical interpretation of a familiar work of art. The game activity is skillfully integrated, where the roles of "audience" and "artists" are intertwined for the full development of the child's personality in its moral, linguistic, social, emotional, aesthetic, cognitive, volitional and creative potential. Of course, this process is fully consistent with the interests, needs and capabilities of the target group.*

Keywords: *first grade students, interest activities training, puppet theater, dramatization*

Театърът е едно от най-вълнуващите и достъпни изкуства за децата в начална училищна възраст. Той съчетава игра, слово, музика и движение, превръщайки обучението в истинско приключение. В първи клас учениците все още откриват силата на думите и изразните средства, а заниманията по интереси им предоставят естествена среда, в която да се потопят в света на приказките и въображението. Чрез театралната дейност те развиват своята реч, въображение и емоционална чувствителност, учат се да работят в екип и да преодоляват притеснението от изява пред публика. Така театърът не е просто забавление, а важен инструмент за изграждане на комуникативни умения, творческо мислене и културни навици още от най-ранна училищна възраст [1].

В добрата практика, която представям подходящи за учениците в първи клас в заниманията по интереси са проведени следните дейности:

- Куклен театър – „Двете козлета“

Баснята „Двете козлета“ е подходяща за разиграване в първи клас чрез куклен театър, защото е кратка, с ясен и достъпен сюжет, който лесно се запомня от децата. Героите са малко и ясно противопоставени – двете козлета, което улеснява разпределянето на роли.

Сюжетът съдържа поука за нуждата от разбирателство и толерантност, която е важна за възпитанието на учениците в тази възраст. Кукленият театър прави историята по-атрактивна, стимулира въображението и задържа вниманието на децата. Чрез движението и гласовата изява при играта с кукли учениците развиват своите артистични умения, учат се на сътрудничество и добиват увереност при изява пред публика.

Баснята показва как инатът и нежеланието за отстъпка водят до конфликт и загуба и за двете страни. Това помага на децата да разберат, че агресивното поведение няма добър резултат. Учениците осъзнават, че е по-добре да се разговаря, да се търси решение и да се правят компромиси, отколкото да се спори и кара. Чрез обсъждане след представлението може да се изведе, че разбирателството, сътрудничеството и толерантността са ценни и носят радост, докато агресията и упорството пречат на всички.

Кукленият театър създава безопасна ситуация, в която децата се учат да изразяват емоции и да разиграват конфликти без реална агресия, което намалява напрежението в групата. Поуката от баснята подпомага изграждането на умения за ненасилствено общуване и уважение към другия, което пряко намалява агресията в класа.

Работата по баснята „Двете козлета“ в заниманията по интереси показа, че децата лесно възприемат поуката – че упоритостта и нежеланието за отстъпки водят до конфликт и загуба, а разбирателството и сътрудничеството носят полза за всички. Чрез разиграването на сюжета в куклен театър учениците имаха възможност да влязат в ролите на героите, да изразят емоции и да преживеят последствията от агресивното поведение в безопасна среда. Това стимулира у тях умения за общуване без насилие, учи ги да правят компромиси и да уважават гледната точка на другия. По този начин приказката допринася за ограничаване на агресията в групата и за изграждане на позитивен и сплотен класов колектив (*Фигура 1*) .

Фигура 1.Куклен театър на приказката „Двете козлета“

- Куклен театър – „Дядо и ряпа“

Приказката „Дядо и ряпа“ е подходяща за разиграване в първи клас чрез куклен театър, защото е кратка, с прост и забавен сюжет, лесен за разбиране от малките ученици. Тя има много герои, което позволява участие на повече деца и развива умения за сътрудничество. Поуката за нуждата от взаимопомощ е близка до ежедневието на децата и възпитава ценности като солидарност и подкрепа. Кукленият театър прави историята още по-интересна, насърчава въображението и създава положителни емоции [2]. Интересно за учениците е изработване на героите от хартия в часовете по технологии и предприемачество(*Фигура 2*) и .изиграване на приказката с кукли петрушки в Заниманията по интереси(*Фигура 3*)

Фигура 2.Куклен театър на „Дядо и ряпа“ – кукли с картон

Фигура 3. Куклен театър на „Дядо и ряпа“ – кукли петрушки

„Двете козлета“ и „Дядо и ряпа“- двете произведения са подходящи за разиграване чрез куклен театър в първи клас, но възпитават различни ценности. „Двете козлета“ учи децата, че упоритостта и нежеланието за отстъпки водят до конфликт и загуба, като насърчава толерантност, диалог и взаимно уважение. От своя страна „Дядо и ряпа“ подчертава значението на сътрудничеството и помощта, показвайки, че когато всички работят заедно – от най-големия до най-малкия, трудните задачи се преодоляват по-лесно. Така двете литературни произведения се допълват: едната помага за ограничаване на агресията и конфликтите, а другата за изграждане на сплотеност и

работа в екип в групата по Занимания по интереси. „Двете козлета“ и „Дядо и ряпа“ са ценен ресурс за формиране на социални умения у първокласниците чрез куклен театър.

„Двете козлета“ предоставя възможност учителят да насочи вниманието на децата към последствията от ината и агресивното поведение, като ги насърчи да търсят диалог и да проявяват толерантност. След постановката може да се проведе кратка дискусия с въпроса: „Какво можеха да направят козлетата, за да не паднат в реката?

„Дядо и ряпа“ дава възможност за упражняване на умения за работа в екип. Учителят може да акцентира върху това, че успехът идва, когато всички си помагат, независимо от възраст или сила. След представлението може да се обсъди: „Щеше ли дядото да извади ряпата сам?“

Чрез редуване на двете произведения децата преживяват ситуации на конфликт и на сътрудничество, което подпомага изграждането на умения за мирно общуване, взаимопомощ и сплотеност в групата.

- Куклен театър – „Щъркел и лисица“(Приложение 6)

Приказката „Щъркел и лисица“ е подходяща за разиграване в първи клас чрез куклен театър, защото има кратък и ясен сюжет с малко герои, което улеснява разпределянето на роли. Историята е забавна и лесно разбираема за децата, а поуката – че не бива да се подиграваме на другите, защото това може да се обърне срещу нас – е ценна за възпитанието им. Кукленият театър прави сюжета още по-интересен, развива въображението и помага на учениците да осмислят правилата за добри отношения между хората (*Фигура 4*).

Фигура 4. Куклен театър на „Щъркел и лисица“

Баснята „Двете козлета“ и двете приказки „Дядо и ряпа“ и „Щъркел и лисица“ са подходящи за разиграване чрез куклен театър в първи клас, тъй като имат кратки, ясни сюжети и малък брой герои, което улеснява участието на децата. Всяка от тях обаче възпитава различни ценности:

„Двете козлета“ – насочва вниманието към вредата от упоритостта и агресията, като учи децата да правят компромиси и да проявяват толерантност.

„Дядо и ряпа“ – възпитава ценността на сътрудничеството и взаимопомощта, като показва, че когато всички работят заедно, дори трудните задачи стават постижими.

„Щъркел и лисица“ – подчертава нуждата от справедливост и уважение, като учи, че подигравката и хитростта за сметка на другия водят до неприятни последствия.

Трите се допълват взаимно: първата помага за ограничаване на агресията, втората – за изграждане на сплотеност и работа в екип, а третата – за развитие на чувството за честност и коректност в отношенията.

- Драматизация – „Трите пеперудки“(Приложение 8)

Драматизацията на приказката „Трите пеперудки“ е особено подходяща за учениците от първи клас, тъй като съчетава лесен за разбиране сюжет с възможност за активно творческо участие и възпитаване на ценности.

Приказката представя история за приятелство, сътрудничество и взаимопомощ – теми, които са близки и разбираеми за децата на тази възраст. Учениците чрез ролите си осъзнават важността на споделянето, подкрепата и умението да работят заедно, което подпомага социалното им развитие.

Драматизацията развива и театрални умения. Репликите са кратки и ясни, което позволява лесно запомняне и концентриране върху интонацията, гласа, мимиките и жестовете. Чрез тези упражнения децата подобряват речевата си изразителност, развиват творческо мислене и артистични умения.

Работата по пиесата стимулира също емоционалната ангажираност. Учениците се радват на играта, проявяват въображение и участват активно в създаването на сценични образи. Това укрепва мотивацията им и създава положителна атмосфера за учене чрез преживяване.

Драматизацията на „Трите пеперудки“ е подходяща за първокласници, защото развива едновременно социални, комуникативни и артистични компетенции. Чрез нея децата усвояват ценности като приятелство, взаимопомощ и сътрудничество, докато придобиват практически умения за сценично поведение и изразителност. Това я прави ефективен инструмент за изграждане на театрална култура и позитивни социални навици още в ранна училищна възраст (*Фигура 5*).

Фигура 5. Драматизация на „Трите пеперудки“

- Драматизация - „Три хубави думи“(Приложение 9)

Драматизацията на приказката „Три хубави думи“ е особено подходяща за работа с учениците от първи клас, защото обединява в себе си достъпно съдържание, морално послание и възможност за активно творческо участие на децата.

На първо място, приказката носи ясна и ценна поука – добрите думи „Моля“, „Благодаря“ и „Извинявай“ са ключ към добрите взаимоотношения. Учениците в тази възраст тепърва изграждат култура на общуване и усвояват основни правила на етикета, а чрез драматизацията те осъзнават колко важно е да бъдат вежливи и да проявяват уважение към другите.

На второ място, драматизацията подпомага развитието на комуникативни и театрални умения. Ролите са прости, репликите – кратки и ясни, което улеснява запаметяването. Това позволява на учениците да се съсредоточат върху изразителността на гласа, правилното произношение и използването на мимики и жестове. По този начин се стимулира речевото развитие и артистичната изява.

Трето, драматизацията има силен социален ефект. Работата в екип при подготовката и изиграването на пиесата учи децата да си сътрудничат, да се съобразяват с партньора и да се подкрепят взаимно. Атмосферата на игра и съвместно преживяване създава радост, увереност и чувство за принадлежност към групата.

Не на последно място, приказката е свързана с положителни емоции и лесно предизвиква интерес у учениците. Те се идентифицират с героите и чрез преживяване осмислят моралното послание. Така възпитателният ефект е по-силен, отколкото при обикновено прочитане или разказване.

Драматизацията на „Три хубави думи“ е напълно съобразена с възрастовите особености на първокласниците. Тя едновременно развива езикови, социални и артистични компетентности и подпомага възпитаването на ценности като учтивост, уважение и доброжелателност. По този начин се изгражда стабилна основа както за културата на общуване, така и за театралната култура на учениците (*Фигура 6*).

Фигура 6. Драматизация - „Три хубави думи“

- Драматизация - „Който работи, и имане намира“(Приложение 7)

Драматизацията на приказката „Който работи, и имане намира“ е особено подходяща за учениците от първи клас, тъй като съчетава достъпен сюжет с важни възпитателни и образователни функции.

На първо място, приказката представя универсална и лесно разбираема за децата идея – че трудът и постоянството водят до успех. Това послание е близко до житейския опит на учениците, които в тази възраст тепърва изграждат навици за учене, дисциплина и отговорност. През образите и действията в приказката те осъзнават, че усилието и старанията имат положителен резултат.

На второ място, драматизацията развива у децата умения за работа в екип. Поставянето на приказката изисква взаимодействие между участниците, съгласуване на действията и уважение към партньора. Това отговаря на социалните потребности на 7-годишните, които учат чрез съвместна дейност и игра.

Освен възпитателните послания, приказката предлага и добра възможност за развитие на комуникативните и театралните умения на учениците. Репликите са кратки и ясни, което улеснява първокласниците при запаметяване. В същото време те имат

възможност да изразяват емоции чрез глас, интонация, мимики и жестове, което подпомага развитието на речевата изразителност и артистичните умения.

Не на последно място, драматизацията създава положителна емоционална среда. Децата се забавляват, докато играят роли, и същевременно усвояват ценни нравствени уроци. Това укрепва тяхната мотивация за участие и засилва интереса към театралната дейност.

Приказката „Който работи, и имане намира“ е напълно съобразена с възрастовите особености на учениците в 1. клас. Чрез нейната драматизация те едновременно развиват своите социални, комуникативни и сценични умения и усвояват трайни ценности, свързани с трудолюбието и добродетелността (*Фигура 7*).

Фигура 7. Драматизация - „Който работи, и имане намира“

Театърът в заниманията по интереси в първи клас е ценен педагогически инструмент, който обединява играта и обучението. Чрез него децата развиват творческото си мислене, обогатяват речта си, изграждат увереност и умения за общуване. Театралната дейност превръща класната стая в пространство за сътрудничество, радост и вдъхновение, като възпитава любов към словото и културните ценности още от най-ранна възраст [3].

Литература

[1] С. М. Ангелова, „Развитие на актьорските способности у децата,“ *Наука и образование,* № 2, pp. 1-5, 2019. .

[2] М. Балабанова, „Психотерапевтични възможности на приказката в живота на детето,“ том 5(3), pp. 137- 138, 2009.

[3] Д. Тасевска, „Създаване на образователен театър,“ 2010.

За контакт с автора:

Донка Димова

e-mail: dossytaa@gmail.com